

DEMECZKY JENŐ

AZ EGYÉNI CSELEKVÉST NEM LEHET DIKTATÓRIKUSAN SZABÁLYOZNI MÉSZÁROS ANDRÁS ÉS ZSUZSA

Mi a Bokor? Kik alkotják a Bokrot?

A Bokor egymással szorosabban vagy lazábban kapcsolódó közösségek hálózata. A hálózati felépítés változásai mellett az alapsejt az összejáró közösség. A Bokrot egyúttal tekinthetjük barátkozáson, közös hiten, közös szellemi értékeken és cselekvésen alapuló mozgalomnak, amelyben a közösségeken felül hosszabb-rövidebb ideig szellemi műhelyek, fórumok működnek.

Az őszinte szavakat, őszinte hitet kereső és találó baráti körökhöz sokféle indítékkal csatlakoztak a felnőtt fiatalok. A közösség iránti igény, a világi és/vagy egyházi mellőzöttség közösségi feloldása, az értelmes cselekvés terének és közegének kialakítása egyaránt fontos volt a közösségkeresőknél. Kiemelkedő szempont lehetett és ma is az: az igényes megoldásokra törekvő, érzékeny lelkiismeret, amelyért mindenkor meg kellett s meg kell küzdeni.

Mit jelent a Bokor a magyar katolikus egyház, a magyar társadalom számára? Mit jelent a kelet-európai térség, a világegyház, az emberiség számára?

A magyarországi katolikus egyház vezetése számára kellemetlen tüskéként, elnyomandó lelkiismeretként mutatkozott meg az új egyházi mozgalom. Pedig a Bokor igazából nem vadonatúj gondolatokat vagy eszméket állított elő. Az egyház története során bűvópatakként élt és megjelent a szegénységesszmény (de nem a nyomoreszmény), a szolgálat, az erő-nem-alkalmazás és a jézusi alapon élni kívánó közösség. De az összetétel ("koktél") részletei, a kikeverés-kikeverődés folyamata és módja, amelyek meglepték az egyházi és világi ("kommunista-szocialista") hatalmasságokat, egyedülállóan érdekessé teszik a Bokor-jelenséget.

A 70-es és 80-as évek fordulóján az egyházvezetés államszocialista nyomásra, az Állami Egyházügyi Hivatal közbenjárására, ellenségnek (Lékai bíboros megfogalmazása: "egyházrombolók") nyilvánította a Bokrot. S tényleg, az egyházat szerető jótét lélek jóhiszeműen gondolhatta e tájékoztatás után, hogy a szervezeti változás (közösségi formák) és a hármias jézusi parancs, valamint a régebbi típusú engedelmesség helyetti ráhallgatás (csak a helyesen nevelt lelkiismeret szerinti döntés) "felforgatja", veszélybe sodorja ("az oroszán bajszának cibálása"), de legalábbis gyengíti ("szent engedelmesség" hiánya, az "egység" megbontása) az amúgy a kommunizmussal hősiiesen dacoló (?) Egyházat. Ámde a szocializmus hanyatló korszakában, amikor már a mézesmadzag (engedmények, hatósági elnézés, "kiskapus" játékok) mellett, korbács (1977-ben szabadult az utolsó rab pap: Lénárd Ödön piarista atya) helyett, legföljebb elszigetelés, peremre szorítás, különnek nyilvánítás járta, a magyar egyház nem hatalmas bástya, hanem magányos kis végvárak, szabadcsapatok és államilag szigorúan ellenőrzött egyházi vezetés elegye volt.

Ebben a fokozatos történelmi átalakulásban a Bokor éledése (60-as évek), terebélyesedése (70-es évek) a Regnum Marianummal, a másik magyar alapítású közösségi mozgalommal együtt lehetőséget kínált az egyházi vezetés, az egyház világi elitjének megújulására. A változás szervesülését megakasztotta a Bulányi atyát bíráló és elítélő püspökkari döntés (egyházjogi abszurdum: papi működés tilalma csak az "egyházi ingatlanok" területén!) és az ezt követő, napjainkig vonszolódó egyházjogi vita, valamint az eretnekező vagy elhallgató kiszorítósi.

A Bokor a küzdelmek közepette is kialakította a nyitott, minden kötöttségtől mentes gondolkodásmódot és mintaszerű testvéri tanácskozási, közösségi formákat teremtett. Felhasználta a pszichológia, a szociológia, a teológia s különösen az egyháztörténet, a nyugati és más új teológiák indításait. Külön elemzést érdemel az a kiszámított-szabatos nyelviség, szellemes nyelvhasználat, amely nem csupán tudással gyarapít, de a szépérzékét is gyönyörködteti a Karácsonyi Ajándék-kötetek és az Érted vagyok olvasása közben. Az 1991-ben megjelent Keressétek az Isten Országát (KIO), Bulányi György piarista atya, Gyurka bácsi szentírásmagyarázata tudományos adattár, lelki olvasmány, égi tüzet szívben felgyújtó Örömhír-tolmácsolás. A Kárpát-medence magyarjai, a közép-európai térség, a nyugati és a tágabb világ, és az Egyház gondolkodó-érző írástudói megismerhetik a

Bokor küzdelmeit és eredményeit. A világ, amely főleg evilág, nem szükölködik gondokban, "s meg kell váltani újra".

Kik alkotják számotokra a Bokrot?

A Bokorból számos testvért ismerünk közelebről és távolabbról. Az évek hosszú során családi ismeretségek is kialakulnak. Persze a kapcsolatok erőssége, tartama változó. Mégis sokat jelent a hasonló gondolkodású családok léte. Jelenlegi alapközösségünkben a szellemi táplálkozás mellett, ami így negyven éves kor fölött már nem feltétlenül köldökzsinór-jelentőségű, sokszor előkerülnek egyéni sorskérdéseink, a világ (szűkebb és tágabb) változásai. A Bokor-ünnepen minden alkalommal találkozunk lelkigyakorlatokról, táborokból ismert testvérekkel. Egy-egy Bokor-műhely, amelyben részt vettem vagy részt veszek, szintén erősíti az összetartozás érzését. Örülünk mások sikereinek, vagy aggódunk egyéni, családi és külső nehézségek hallatán. Személy szerint a Bokornak, a közösségi és egyéb kapcsolatoknak, kiemelten is a lelkivezetésnek köszönhetem-köszönhetjük felnőtt szellemi életünk, távlatos keresztény szemléletünk kialakulását. A 70-es, 80-as években a (hátrányos) vidéki életformában reményt nyújtott, cselekvési teret, fonalat adott személyes keresztény fejlődésünk számára. Az ennek megfelelő mintáknak köztudottan 14-25 éves korban pótolhatatlan a szerepük (ifjúsági kapcsolatok, családalapítás, tanulás, keresztény hivatás megtalálása, kisközösség, egyházi és közéleti szerepvállalás, munkahelyi helytállás, stb.).

Hogyan kerültetek a Bokorba? Hogyan kapcsolódtok ma a Bokorhoz?

Csiky Lajos másfél éves bicskei működése során két plébániai kisközösséget hozott létre. Lajcsit 1977 elején az akkori bajuszos püspök (az Állami Egyházügyi Hivatal székesfehérvári funkcionáriusa, az egyházügyi titkár) utasítására váratlanul elhelyezték. Az elvetett mag nem vészett kárba, hiszen a bicskei ifjúsági katekéziscsoport tovább működött "házaknál". 1978 augusztusában Marosy Gyuri bácsi (Cézár ciszterci atya) vette át a kiscsoport vezetését. Ekkor hívott meg bennünket, váli pedagógusokat Pálffy Karcsi (általános iskolai, templombajáró osztálytársam) és felesége, Ádám Klári, akik addig vezették az IFKÁ-t. A közösség jórészt fiatal házaspárokból vagy házasság előtt álló fiatalokból tevődött össze (Szakáts Kati és Sziráki Laci, Schatz Ági és Kohán Laci, Erős Mariann és Metykó Gyuri s persze mi ketten). Közben egy tanévnyi időre részt vehettünk a székesfehérvári kis CsCs (Család Csoport) életében. Simonyi Gyusza és Ági, Rozsics Gábor és Bori, Singer Jóska és Tilly, kicsit később Fehér Jóska és Marika szeretettel fogadtak, nagy hatással voltak ránk, különösen Gyuszáék. Az első C-lelkigyakorlatot (szemlélődő, imádkozó, Beton-beszédekkel) Gyusza, az első, két és fél napos lelkigyakorlatot Kovács Tádé tartotta számunkra (mindkettőt 1979-ben) felejthetetlen légkörben. A Bokorhoz való tudatos kapcsolódásba alaposan "besegített" a másik oldal is. Váli igazgatónőm a tanévnyitó értekezleten (1979) bejelentette: egy hónapot a Zánkai Úttörővárosban kell szolgálnom külsős tanerőként az ott (tanév közben!) "táboroztatandó" gyerekeknek magyart és éneket tanítva. Az egy hónap során tapolcai illetőségű szobatársam ilyesmikkel igyekezett megfélemlíteni: "mindent tudok rólad", "térj észre", "ne menj fejjel a falnak" stb. Egyik jól értesült váli kolléga hazatérésemkor ezzel fogadott: "Megtörve bár, de fogyva nem...", ami szerencsére nem volt igaz. Nem tudtak "megcsípni", pedig erőszakkal össze akartak ismertetni a "KISZ KB politikai munkatársával". Egy évi közösségbe járás után a Bokorról még nem tudtunk túl sokat, de ezek után kialakult bennünk a meggyőződés: igazán nemes kezdeményezés lehet, ha a rendszer ennyire sunyi módon támadja. A bicskei közösség 1982-83-ig harmonikusan működött, ezt követően kisebb-nagyobb feszültségek gyengítették az együvé tartozást. 1983-ban nagy szellemi indítást adott Gyurka bácsi görög tanfolyama és az azt követő zsinati szövegtanulmányozó csoport, amelyben Gyurka bácsi mellett Szabó Laci, Takács János, Csiky Lajos és Tarnai Imre tekintélyes tudása miatt kellett alaposan kapaszkodnom. 1985-ben magasabb osztályba léphettünk. Gyurka bácsi markáns vezetése, Ancsa és Imre, Marika és Jenő, Gabi és Bandi, Pisti, Dugó és Bori, Gábor és Kati egyénisége, élettapasztalata erősített, segített bennünket. A közösséget a gyorsan változó világban is sikeresnek tartom, egyénileg és családjunkban, hivatásunkban gyümölcsöt tudtunk és - hiszem, bízom benne - tudunk hozni.

Életek mely értékeit szeretnétek minél teljesebben fölkinálni bokros barátaitoknak? Mi hiányozna a Bokorból, ha ti nem tartoznátok bele?

Úgy gondolom, keresztény élettapasztalatunk, hitünk, kitartásunk, bizalmunk, hűségünk nagy érték elsősorban számunkra, de a többiek számára is. Gyermekeink nevelését - a Bokor-eszményeknek megfelelően - igyekeztük és igyekszünk gondosan végezni. E tapasztalatainkat is szívesen megosztottuk másokkal, hiszen a nagy elvek megvalósításában számítanak a finom részletek is. Továbbra is szívesen részt veszünk szellemi vállalkozásokban, egy-egy táborban stb.

Miért vagytok büszkék a Bokorra? Miért szégyenkeztek miatta?

Az erőszakmentesség népszerűsítése és a polgári szolgálat ügyében tisztelettel kell adóznunk annak a mintegy harminc testvérnek, aki vállalta-elviselte-megszenvedte a 10-től 36 hónapig tartó fogházat vagy börtönt! Büszkék vagyunk az Érted vagyok-ra, amelynek a földi túlélésről szóló cikkét például a Vasárnapi Újság c. rádióműsor is idézte. A Bokor nyitottsága, őszintesége, bátorsága (néha merészsége) egyedülálló a lassan puhuló '80-as években, s az újabb bizonytalanságokat elővajúdó '90-es években. Büszke vagyok, hogy sokszor átélhettük ezt az érzést: a Bokornak mégiscsak igaza volt, igaza lett. Természetesen a Bokor is emberekből tevődik össze. Az emberi gyarlóság csökkenthető, a bűnbánat, a lelkivezetés hatékony lehet ugyan, de az egyéni cselekvést, a szabad akaratot nem lehet diktatórikusan szabályozni az ilyenféle önkéntes, szabad mozgalomban, mint a Bokor. Ennélfogva a rosszat sem konkolynyűvéssel kell semlegesítenünk, hanem az eszményekhez való ragaszkodással, a jól bevált tiszta gondolkodással! Mindent összegezve: a kiváló teljesítményekben és a bűnökben vagy gyengeségekben is az egyéni szerep, döntés, vállalás az alap.

Mit szeretnétek még elérni a Bokorban az életek során

Úgy gondolom, nem érdemes búslakodnunk a változó körülmények közepette. Azért, mert nem a Bokor az egyetlen jelentős, merész elképzeléseket megalkotó és kimondó társaság, a felelőségünk továbbra is nagy. Látva-ismerve, mennyire nehezen talál magára a nagy Egyház, mennyi a kínlódo ember, bizony sok a tennivaló. A Föld nevű golyóbis keserveit nem is számítva. Úgy tűnik, megoldódott a kérdés: intézményesülés-e vagy sem? A megtalált válasz: a Bokor nem alakul át alapszabályos-pecsétes-fegyelmi tárgyalásos szervezetté, de olykor-olykor tagjai részt vesznek intézmény létrehozásában vagy működtetésében. Ezentúl is szívesen részt veszünk új kezdeményezésekben. Itt valószínűleg már a fiatalabbak lesznek elől, s várhatunk friss indításokat külföldről és egyéb társadalmi területekről (új teológiák, fejlődő világ, környezetmentő gondolkodás stb). De nagyon örülnénk, ha a sikeres közösségi alkalmakat megőriznénk.

Mit szeretnél még elérni a Bokorban? - kérdeztem Zsuzsát.

Hogy ördögmentes legyen! Sajnos a gonoszt nem lehet kiküszöbölni. De ha megőrizzük az Istenre figyelő érzékünket, akkor elkövesedni látszó szívünket újra dobogóvá teszi. Mert a világnak, a magyar népnek, az egyes embernek gyógyulásra áhítozik a lelke. Segítsük hát, lobogjon, perzseljen vagy melegítsen ez a Bokor!

Mészáros András-t és Zsuzsát kérdezte Demeczky Jenő